

Makt är decentraliserad - Foucault & Deleuze

Härskandet och regerandet sker inte däruppe i ett maktcentrum. Det är snarare medborgare som tar över regerandet. Vi blir makt med våra kroppar, organisationer och med vårt tänkande. I denna artikel tar jag upp likheter mellan Deleuzes filosofi kring makt och Foucaults governmentality.

Makt kräver inget maktcentrum. Flertalet makttekniker bygger inte på centrum. Vi kan istället lyda traditioner, praktiker, färdigheter, föreställningar eller principer utan att det bildas centrum. Maktcentrum är bara ett specialfall av makt. Men låt oss för en stund studera detta specialfall och undersöka hur även centralisering av beslut är en form av decentralisering.

Ett centrum är ett centrum av något. Ett centrum kan därmed aldrig bara vara sig själv. Då hade det varit sin egen helhet. Ett centrum skapas av det som cirkulerar runt centrumet. Eller av det som pekar i dess riktning.

Centraliserandet mångfaldigar sig. Det är detta mångfaldigande som skapar centrumet.

I geometriska figurer kan det finnas centrum. Men maktcentrum existerar inte. Inte i singularis. Och inte som en mittpunkt där makt kan hålla till.

Det vi uppfattar som ett centrum av makt är snarare flera decentraliserade centra som skapar resonans mellan sig. Genom denna resonans förstärker dessa centra varandra. Det vi uppfattar som ett enhetligt maktsystem är snarare mängder med maktkoncentrationer som börjat dansa med varandra.

Som hamnat i resonans med varandra.

Ett centra är en samling, en förtätning. Och ett centra är alltså något annat än ett centrum, än en mittpunkt.

Maktcentran mångfaldigas

Inte ens staten har ett centrum. Staten har ingen mittpunkt där makten är koncentrerad. Så här beskriver Deleuze resonansen mellan olika centran: "The central State is constituted not by the abolition of circular segmentarity but by a concentricity of distinct circles, or the organization of a resonance among centres."[1]

Låt oss skilja på maktcentran: koncentrationer av makt. Och maktcentrum, maktens mittpunkt.

Maktcentra kan vi kalla grupper och områden där makt koncentreras. Makt förstås här som pulser av lydnad och följsamhet.

För att maktcentra ska produceras återskapas dess pulser ända ut till maktens gräns. Där pulserna ebbar ut upphör makten. Det är maktens gräns. Det är inte konstigare än att betrakta ett dansgolv: Var dansas det? Och var dansas det inte?

Varje form av lydnad och underordning reproducerar pulserande makt. Musiker stampar takten. Lönearbetare tar sig till jobbet på morgonen. Hyresgäster betalar räkningar i slutet på varje månad. Tidningsredaktioner träffas klockan nio på morgonen. Puls är nödvändigt för att decentralisera makt. Och decentralisera makten är nödvändigt för att makt ska bli makt.

Maktcentrum som riktning

Ifall maktcentran är olika förtätningar av makt så är maktcentrum den riktning dit lydnaden, makten pekar.

En makt som bara existerade i själva centrumet skulle inte vara någon makt. Det skulle inte vara någonting. För den punkt som pekas ut existerar inte. Förutom som utpekad punkt. Förutom som en punkt vartåt många vänder sig.

Maktcentrum är en maktteknik för att decentralisera centraliserandet. För att

vi ska veta vart vi ska rikta oss.

Ett maktcentrum skapar inte makt. Det är utpekandet av centrum, riktandet, lydnaden, underordningen som producerar makt. Maktcentrum mångfaldigas som riktning. Inte som en punkt där makten kan existera.

En starkt centraliserad stat är en stat där regerandet mångfaldigas och återskapas i periferin. Den stat där lydnaden inte mångfaldigas i periferin är ingen mäktig stat. Den är troligen en chimär. Eller kanske en fantom av en stat som funnits där tidigare.

Governmentality och Foucault

I sin första februariföreläsning på Collège de France, 1978, lanserar Foucault begreppet governmentality. Han visar hur regerandet genomsyrar vår praktik, vårt tänkesätt och därmed varje underordnad organisation.

Governmentality ska läsas som själv-regerande, självkontrollerande. Problemet för regerandet är inte hur man ska kunna styra uppifrån utan hur ett hushåll eller en institution ska bli självkontrollerande. Vi införlivar regerandet i vårt tänkesätt, i vår praktik. Regerandet blir en del av oss. Vi blir regering.

Governmentality förstås ibland som en rent mental eller diskursiv process. Men det finns inget totalt icke-materiellt medvetande eller icke-materiell diskurs. Tankar och samtal materialiserar och materialiseras. They matters, som Judith Butler visar i *Bodies that Matter* (1993).

Regerande som lokal praktik

Med governmentality kan vi upptäcka hur självkontroll, praktik, tänkande och makt sammanvävs. Självet länkas till tekniken. Det andliga länkas till det materiella. Governmentality visar hur regerandet blir en lokal praktik snarare än centrala beslut av en härskare. Vi styrs inte uppifrån av regeringen, borgmästaren eller bolagsstyrelsen. Bara genom att kontrollera oss själva kan vi komma i resonans med en central styrelse eller regering.

Regeringen styr oss inte. Vi måste styra oss mot regeringen. Det är som en vägskylt. Vägskyltar styr inte bilen. Men vi kan styra efter vägskyltar.

Nietzsche visar med ett liknande resonemang att vi alla är lagstiftare. Vi är med och producerar lagar. En total laglydnad är omöjlig. Lagen återskapas i vår praktik vilket gör att den hela tiden nyskapas. Vår laglydnad skapar ny lag.

Per Herngren

2009-06-08, version 0.2.1

Referens

Gilles Deleuze, Felix Guattari, *A thousand plateaus: capitalism and schizophrenia*, translation and foreword by Brian Massumi, University of Minnesota Press, 1987.

Per Herngrens [texter om Michel Foucault](#).

Fotnot

[1] Gilles Deleuze, Felix Guattari, *A thousand plateaus: capitalism and schizophrenia*, translation and foreword by Brian Massumi, University of Minnesota Press, 1987, p 211.